

1977 | 2

Tankötelezettség
és társadalmi felelősség

Család, szülő, gyermek

Egy helyszín
keresztmetsze

A mai magyar dráma
szolgálatában

Madách-emlékermesek
„megvallatása”

Jánosy István,
Karácsondi Imre
és Papp Lajos versei,
Lakos György színműve
(részlet)

A palócföldi embertani
vizsgálatok eredményei

A rajzról
és Czinke Ferencről

PALÓCFÖLD

Az ember értékét végzett munkája alapján méri társadalmunk: nem árt ezt időről időre hangsúlyozni, s konzekvenciáit végiggondolni. Igaz, több mint három évtizede elmúlt a cím- és rangkórságos világ, az örökölt társadalmi becsület sok furcsaságot, komikus és megalkalozó situációkat produkáló világa, a tehetséget, a becsületet munkát a származás és a vagyon mögé soroló előítéleteket hivatalosan is támogató szemlélet korszaka. A nemesi előnevek, az „ipszilonos”, prédikátumos cífraságok, a velük járó „urambátyámos” dzsentri magatartás felett évszázada megkondult a lélekharang, s a vagyonból, a kizsákmányolás szülte gazdagságból adódó előjogokat is elsöpörte a

történelem szele. A mai húsz-harminc évesek — hacsak történelmi-művészeti ismereteik nem segítik őket — jószerivel meg sem értik, milyen ablaknyitás, az áporodott feudál-kapitalista levegőt tisztító szél kélt harmincegynehány éve: a változás nem egyszerűen demokratikus átalakulás volt, hanem felszabadulás a szó igaz, politikai és emberi értelmében egyaránt.

Sokan az új világ teremtői közül akkor, az egyenlőség, az egyenlő lehetőségek kialakításakor úgy hitték: mindenféle különbségek kora lejárt — s végérvényesen lejárt. Jósándékú, de a demokrácia, s kü-

TARTALOM

- 3 Szalánczay György: Tankötelezettség és társadalmi felelősség
 4 Kiss Mária: Család, szülő, gyermek
 6 Szabó Gyula: „Volt egyszer egy paraszt...”
 8 Pál József: Lángosevők
 9 Tóth Elemér: Madách-émlékermesek „megvallatása”
 10 Székely György: A mai magyar dráma szolgálatában
-
- 13 Jánosy István: A gyöngeségben van erőd, A Színész halála
 13 Karácsondi Imre: Tánc, Testünk története
 14 Papp Lajos: Riportok I., XIII., XX.
 15 Boronyai Tamás: Szél ellen
 16 Vilém Závada: Falusi asszony (Jánosy István ford.)
 16 Lakos György: Hagyományos parasztlakodalom — részlet
 20 Stefán Atila Brezány: Salgótarjáni emlék (Jánosy István ford.)
 20 Jan Ponican: Emlék (Jánosy István ford.)
 20 Vladimír Holan: Erverés (Veres János ford.)
-
- 21 Somogyi Borbála: A rajzról és Czinke Ferencről
 22 Dr. Henkey Gyula: A palócföldi embertani vizsgálatok eredményei
-
- 25 Nyugati filmdívatok (Veress József)
 26 Könyvek a művelődésről (Csongrády Béla)
 27 Varga Domokos: Vizek könyve (Horpácsi Sándor)
 28 A hetvenes évek (Salgói D. Mihály)
 29 Lakos György: A szerencse fia (K. V. M.)
 30 XII. Irodalmi Színpadi Napok, Balassagyarmat (E. I.)

A borítón és belső oldalakon Szemethy Imre munkái.

PALÓCFÖLD

TÁRSADALOMPOLITIKAI, IRODALMI, MŰVÉSZETI FOLYÓIRAT

A NÓGRÁD MEGYEI TANÁCS MŰVELŐDÉSUGYI OSZTALYANAK LAPJA

Felelős szerkesztő: Végh Miklós. Szerkesztőség: 3100 Salgótarján, Arany János út 21. Telefon: 14-13. Kiadja a Nógrád megyei Lapkiadó Vállalat. Felelős kiadó: Vida Edit. Terjeszti a Magyar Posta. Előfizethető bármely postahivatalnál, a kézbesítőknél, a posta hírlapüzleteiben, és a posta Központi Hírlap Irodánál (KHI Budapest V., József nádor tér 1. sz. Postacím: 1900 Budapest (közvetlenül, vagy postautalványon, valamint átutalással a KHI 215-961 62 pénzforgalmi jelzőszámra. Egyes szám ára 5 Ft, előfizetési díj fél évre 15, egy évre 30 Ft. Megjelenik kéthavonta. Kéziratokat és rajzokat nem őrzünk meg és nem küldünk vissza.

INDEX: 52.952

77.10101 N. m. Ny. St. 1400 db

lőnösen a szocialista demokrácia és humanizmus lényegét alaposan félreértő törekvéseik máig is visszhangoznak. Ma is gyakran hallani a többet, rangosabban dolgozók előrehaladását látván: hol az ígért, a várt egyenlőség. Ma sem ritka a munka, a tanulás, a felelősségvállalás, a kiállítás minőségi különbségeit mellőző, egalitáriánus szemlélet megnyilatkozása. Igaz: a türelmetlen gesztusok, a felesattanó indulatszavak sem alaptalanok, ha némely újmódi „státusz-szimbólum” furcsa rangteremtő erejére gondolunk. Mert vannak nálunk, körünkben is társadalmi gesztusok, amelyben a kocsi márkája, a telek földrajzi fekvése, a külföldi nyaralások úticélja, a házat körül fogó kerítés ciferasága, a lakodalmi költségek végösszege ad rangot. S van, ahol a virtus, az elfogyasztott alkohol mennyisége, az értelmetlen kivagyiság szülte erőszak romboló ereje, sőt a szerelmi „fogyasztás” imponáló numerusai(?) emelnek valakit, valakiket a többiek fölé. Örökség is ez — s talán felkészületlenségünk jellemző tünete. Most tanuljuk ugyanis az értelmes, a tartalmas: a szocialista életmód mindennapi gyakorlatát.

Tanuljuk és azonnal vizsgálunk is. Vizsgálunk az emberi értékmérés iskolában nem tanított tantárgyából. Naponta kell bizonyítani: az embereket nem nyilatkozataik, hanem tetteik, elsősorban munkájuk alapján értékeljük. Tanuljuk: a hivatástudatnak, a tisztességesen elvégzett munkának kell rangot adni, a minőséget kell megbecsülnünk. Valamikor büszkén vallották magukénak termékeiket a mesterek. A mai nagyipar a manufaktúris módszereket kiiktatta. A Videoton dolgozói egyénenként ma már nem jelölhetik a biztosítékok, képcsövek készítésekor saját márkájukkal a végzett munkáért vállalt felelősséget. A gyár egésze felel, ad garanciát az elkészült készülékért, s vele minden dolgozójáért. S aki úgy hiszi: ez kevesebb, mint a céhes vagy a maszek-világban vállalt kötelezettség — téved. Az egyén és közösség kölcsönös felelőssége nem jelszó, nem deklarált elméleti tétel. A kollektív felelősség normái, s vele szemben a kollektív felelőtlenység tünetei együtt, egymás mellett jelentkeznek mindennapi életünkben.

A szocialista társadalom — a minőség társadalma. De nem magától, s nem általában az. A „mások is”, vagy a „majd mások” kényelmes kispolgári szemlélete, magatartása nem fér be terveinkbe, közösen kialakított szándékainkba. Időnként hallani: túl igényesek vagyunk. Jó is ezt hallani; igényesek vagyunk mint fogyasztók, s így igényesnek kell lennünk mint termelőknek is. Igényesek vagyunk jogaink védelmében, s magánéletünk érdekében — ezzel is növeljük kötelességeinket, ezzel is fokozzuk közéleti felelősségeinket. Nem mindenki, s nem is mindig érzi ebben az igényességben a benne rejlő kettős kötöttséget. Ezért a kritika, az őszinte szó, a munka szerinti járó elismerés rangját, jelentőségét is tovább kell tanulnunk, tovább kell növelnünk. Valamikor sokfelé olvasható jelszó volt, frázis is kopott: „nálunk a munka becsület és dicsőség dolga”. Ma azonban már azt is tudjuk: ez nemcsak plakát és deklaráció kérdése. A munka emellett lehet fárasztó is, mechanikus is, nehéz is, veszélyes, energiát koptató, sőt kényszerű is. De ami a jövőnk szempontjából nagyon fontos: a becsületesen végzett munka lehet dicsőség, vagy inkább — mértéktartóan szólva — tisztességet, rangot; önbecsülést adó tevékenység.

Kiss Aurél